

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
А288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV
А288 Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.
ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

гатованим процесом, який не лише забезпечує технологічну відповідність сучасності, але й кардинально підвищує ефективність, прозорість та доступність правничої допомоги.

Список використаної літератури

1. Про створення при Національній асоціації адвокатів України Комітету з питань цифровізації адвокатури : розпорядження Голови Ради адвокатів України № 46 від 06.03.2024 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/files/Komitety/RO_%2046_06%2003%202024.pdf

Науковий керівник: доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук, доцент *Храпенко Олена Олегівна*

Юрченко Я. М.

студентка 3-го курсу Навчально-наукового інституту права
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА АДВОКАТІВ У ПЕРІОД ВІЙНИ: НОВИЙ НАПРЯМ АДВОКАТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У період повномасштабного вторгнення російської федерації проти України діяльність адвокатів зазнала істотних трансформацій. Сучасна адвокатура стикається не лише з професійними викликами, а й з емоційними та психологічними навантаженнями, які безпосередньо впливають на якість правничої допомоги. Адвокати опинилися у ситуації, коли вони водночас виступають правозахисниками, громадськими діячами, волонтерами, а іноді — військовослужбовцями. Постійний стрес, невизначеність, виснаження, пережиті травматичні події спричинили появу нових загроз для ментального здоров'я представників правничої професії. У професійній діяльності стрес проявляється в зниженні концентрації уваги та погіршенні пам'яті, ускладненні у прийнятті рішень, проблемах у комунікаціях з клієнтами та колегами. Зростає також ризик професійних помилок, падає мотивація та задоволення від роботи [1]. Все це зумовлює необхідність впровадження заходів психологічної підтримки адвокатів як складової частини адвокатського самоврядування, що поступово перетворюється на один із ключових напрямів його діяльності наразі.

Відповідно до статті 44 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», завданням адвокатського самоврядування є

створення сприятливих умов для здійснення адвокатської діяльності та підтримання високого професійного рівня адвокатів [2], що також включає забезпечення соціальних гарантій, захист прав адвокатів, а також вирішення внутрішніх професійних питань. У сучасних умовах до цього переліку дедалі частіше додається ще один аспект — турбота про психологічний стан членів професійної спільноти, адже адвокатура як соціальний інститут не може бути ефективною без стійкої системи підтримки своїх членів, особливо під час воєнних дій.

Національна асоціація адвокатів України (надалі — НААУ) стала однією з провідних професійних спільнот, яка офіційно визнала необхідність створення механізмів психологічної підтримки. За підтримки Міжнародної асоціації юристів (IBA) НААУ у листопаді 2024 року започаткувала проєкт «Підтримка ментального здоров'я українських адвокатів під час війни», який передбачає безкоштовні консультації з психологами, участь у вебінарах, групах підтримки та можливість отримати промокоди для індивідуальних сесій через платформу Rozmova [3]. Офіційне запускання електронної платформи цього проєкту відбулось 24 лютого 2025 року. Ця ініціатива має подвійне значення: з одного боку, вона допомагає адвокатам впоратися зі стресом і тривогою, а з іншого — формує нову культуру турботи про ментальне здоров'я у межах професійної спільноти.

Психологічна підтримка адвокатів є невід'ємною складовою забезпечення належної якості правничих послуг, адже психологічно виснажений адвокат не може ефективно представляти інтереси клієнта, об'єктивно оцінювати докази чи приймати зважені рішення. За даними психологині Юлії Куделі, що була запрошена як спікер одного з вебінарів в НААУ, близько 28 % українських адвокатів страждають від депресії, 19 % від тривожності, а дві третини хоча б раз відчували симптоми професійного вигорання [4]. Ці результати узгоджуються із загальноєвропейськими тенденціями: за даними LawCare (Велика Британія), майже 60 % юристів мають низький рівень ментального здоров'я, а 50 % правників зазначили, що постійно або часто відлучають тривогу протягом останніх 12 місяців [5].

Міжнародний досвід свідчить, що підтримка ментального здоров'я юристів стає невід'ємною частиною професійної політики. Наприклад, діє Комісія з професійного добробуту (IBA Professional Wellbeing Commission), яка здійснює дослідження щодо ментального здоров'я працівників юридичної професії, організовує конференції та тематичні заходи, публікує подкасти й статті з цієї проблематики та реалізує інші ініціативи [6]. У США Американська асоціація адвокатів (ABA) створила Програму допомоги юристам (Lawyer Assistance Program), яка охоплює не лише психологічні консультації, а й кризові лінії, групи підтримки та профілактичні тренінги [7]. Подібні ініці-

ативи демонструють, що психологічне благополуччя стає важливою частиною професійної культури у провідних правових системах світу, оскільки важливо пам'ятати, що психічні розлади та проблеми із психічним здоров'ям не лише негативно впливають на продуктивність і благополуччя людини — вони також мають негативний вплив на її близьких, громаду та життя суспільства в цілому [7].

Міжнародні партнери часто надають допомогу українцям, у тому числі і адвокатам. Наприклад, упродовж 2023 року понад 500 правозахисників і членів їхніх сімей отримали підтримку від Human Rights House Foundation (HRRF) та Human Rights Houses (HRRHs), в тому числі в межах Emergency Support Ukraine project ESU. Окрім екстреної допомоги з евакуацією, переміщенням, наданням медичних засобів, закупівлею техніки, посиленням цифрового захисту й безпеки, вдалося надати психосоціальну підтримку та забезпечити можливість для покращення благополуччя представників української юриспруденції [8].

В українському контексті особливого значення набуває питання інституціоналізації таких програм. Одним із ключових завдань адвокатського самоврядування є створення сталої системи моніторингу психологічного стану адвокатів. Такий моніторинг може здійснюватися через періодичні анонімні опитування, проведення зборів та конференцій адвокатів, створення комітету з питань ментального здоров'я. Важливо, щоб психологічна підтримка не сприймалася як тимчасова акція, а була закріплена у внутрішніх нормативних актах адвокатури. Доцільно передбачити у Положенні про комітети НААУ створення постійно діючої структури з питань психологічної підтримки адвокатів, діяльність якої буде підконтрольна та підзвітна Раді адвокатів України, Голові НААУ, РАУ. Таке положення узгоджується з принципом саморегулювання професії, закріпленим у статті 1.1 Хартії основних принципів європейської адвокатської професії [9].

Перспективним напрямом розвитку адвокатського самоврядування у сфері ментального здоров'я є закріплення системи психологічної підтримки на правовому рівні. Доцільно передбачити включення положень про психоемоційне благополуччя адвокатів до Правил адвокатської етики або розроблення окремої Концепції з ментального здоров'я в адвокатурі, що відповідатиме міжнародним стандартам. Це сприятиме формуванню сталої політики турботи про психологічну безпеку фахівців, яка охоплює профілактику професійного вигорання, психологічну освіту адвокатів і розвиток корпоративної культури добробуту. В умовах війни турбота про ментальне здоров'я адвокатів перетворюється на прояв професійної етики, адже свідчить про усвідомлення адвокатурою своєї відповідальності перед клієнтами, колегами та суспільством. Крім того, інтеграція української адвокатури у

міжнародну професійну спільноту вимагає впровадження сучасних підходів до турботи про ментальне здоров'я, що вже активно реалізуються у провідних європейських державах.

Не менш важливим аспектом є формування культури взаємопідтримки серед адвокатів. Партнерство, неформальні мережі взаємодопомоги, менторські програми здатні суттєво знизити рівень стресу та запобігти вигоранню. Водночас необхідно подолати стереотипи щодо звернення по психологічну допомогу, оскільки люди часто вважають звернення до психолога проявом слабкості, хоча насправді це ознака зрілості.

Розвиток напряму психологічної підтримки адвокатів має ґрунтуватися на принципах конфіденційності, добровільності, професійності та безперервності. Це підвищить ефективність адвокатури загалом, оскільки адвокат, який має доступ до своєчасної допомоги, здатен ефективніше виконувати свої функції, підтримуючи при цьому власне психічне здоров'я.

Таким чином, психологічна підтримка адвокатів у період війни є новим, проте закономірним напрямом розвитку адвокатського самоврядування. Вона забезпечує не лише професійну стабільність адвокатури, а й її гуманітарну місію — захист прав людини у найскладніших умовах. Формування культури ментального здоров'я всередині професійної спільноти сприятиме зміцненню правової держави, оскільки ефективний адвокат — це передусім психологічно стійка, емпатійна та емоційно врівноважена особистість.

Список використаної літератури

1. Національна асоціація адвокатів України. Стрес і вигорання в адвокатській практиці: причини, наслідки, рішення. *Вебсайт НААУ*. URL: <https://unba.org.ua/news/10282-stres-i-vigorannya-v-advokats-kij-praktici-prichini-naslidki-rishennya.html>
2. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 р. № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
3. Національна асоціація адвокатів України. Підтримка ментального здоров'я українських адвокатів під час війни. URL: <https://psychologicalhelp.unba.org.ua/>
4. Національна асоціація адвокатів України. Як адвокату не згоріти на роботі: психологиня поділилася порадами. *Вебсайт НААУ*. URL: <https://unba.org.ua/news/9930-yak-advokatu-ne-zgoriti-na-roboti-psihologinya-podililasya-poradami.html>
5. LawCare Annual Report 2023. URL: <https://lawcare.org.uk/life-in-the-law/>
6. IBA Professional Wellbeing Commission. URL: <https://www.ibanet.org/mental-wellbeing-in-the-legal-profession>
7. American Bar Association. Lawyer Assistance Programs. URL: https://www.americanbar.org/groups/lawyer_assistance/

8. Ng Langdal E. Who will support civil society actors as burnout stalks Ukrainian activists? URL: <https://eu4ukraine.eu/en/whats-happening-en/stories-en/will-support-civil-society-actors.html>
9. Хартія основних принципів європейської адвокатської професії від 25.11.2006. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU06301>

Науковий керівник: доцент кафедри юстиції Навчально-наукового інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка, кандидат юридичних наук, доцент **Кухнюк Дмитро Володимирович**

Юрченко Я. М.

Психологічна підтримка адвокатів у період війни: новий
напрямок адвокатського самоврядування 375

Секція 4
ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА
ТА ЮРИДИЧНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ АДВОКАТА

Кузьменко С. Є.

Адвокатура як покликання 380

Макаренко О. Ю., Морозов Є. Є.

Використання оціночних суджень адвокатом як підстава
притягнення його до дисциплінарної відповідальності 381

Глушкова Д. В.

Професійна етика адвоката в цифрову епоху: питання
комунікації та конфіденційності 385

Чекмарьова Л. Ю.

Етичні та психологічні особливості комунікаційної діяльності
адвоката в суді 387

Нестерчук Л. П.

Чесність та добропорядна репутація як один з основних
принципів адвокатської етики 390

Тимошенко М. В.

Деякі аспекти професійної етики та юридичної
відповідальності адвоката 394

Тодорич І. В.

Модернізація деонтологічних та етичних вимог
до адвокатської діяльності у призмі цифрової трансформації
сучасного суспільства 396

Басюк Ю. М.

Адвокатська етика: особливості розвитку 400

Чорний М. М.

Значення рішення ЄСПЛ у справі «Чеферин проти Словенії»
в аспекті врегулювання взаємовідносин адвоката та прокурора
у судовому процесі 404

Айткулова А. Р.

Етика адвоката в епоху соціальних мереж: межа
між саморекламою та порушенням стандартів 407